

TOLERANCES JĒDZIENS PEDAGOĢIJĀ

JANA BUBOVIČA*,

Latvijas Universitāte,

AIJA STUDENTE,

Rīgas Pedagoģijas un izglītības vadības akadēmija

Kopsavilkums. Izglītības procesā, veidojot attieksmi pret sevi, citiem, ģimeni, sabiedrību, kultūru, darbu, dabu un valsti, tiek izkopta: cieņa pret līdzcilvēku, dzīvību un dabu; godīgums; taisnīgums; atbildība; solidaritāte; tolerance (iecietība); brīvība, centība; līdzcietība; mērenība; drosmība.

Raksta mērķis: raksturot tolerances jēdziena teorijas un apzināt tolerances būtību pirmsskolā.

Raksta uzdevums: analizēt zinātnisko literatūru par pētījuma problēmu.

Pirmsskolas izglītība ir pirmā izglītības pakāpe Latvijas izglītības sistēmā, kurā notiek bērna personības daudzpusīga veidošanās – gan veselības stiprināšana, gan sagatavošanās pamatzglītības ieguvei. Pirmsskolas izglītība ir ikviena indivīda, ikviena Latvijas sabiedrības locekļa izglītības pamats.

Atslēgas vārdi: pirmsskola, tolerance, audzināšana.

I. Ievads

Lai cik tas pretrunīgi nebūtu, pasaulē arvien lielākas grūtības sagādā cilvēku savstarpējā sazināšanās, sapratne un komunikācija. Arvien sarežģītāk ir atrast kopīgu valodu ne tikai politikā, bet arī sadzīvē, izglītības iestādēs vecāku un pedagogu, pedagogu un bērnu, bērnu un bērnu starpā, veidojot savstarpēji saprotošu, iekļūstīgu sarunu.

Pedagogu un vecāku uzdevums ir palīdzēt bērnam orientēties pasaulē, no mazotnes ļaujot viņam mācīties būt patstāvīgam un sociāli

* Korespondējošais autors.

E-pasts: jana.bubovica@inbox.lv

rīcībaspējīgam, attīstot viņā drosmi domāt un rīkoties [1]. Dzīvodot demokrātiskā sabiedrībā nevar iemācīties īsā laika posmā. Tam ir vajadzīgs ilgāks laiks un sabiedrības gribasspēks mainīt savu domāšanu, izpratni par lietām un notikumiem, kā arī apgūt prasmes dzīvodot nepiespiesti, nekontrolēti, lai patstāvīgi pieņemtu lēmumus un atbildētu par savu rīcību [2, 3, 4].

II. Tolerances jēdziena saturs pedagogijā, filozofijā, psiholoģijā kā fundamentāls pamats tolerances izpratībai pedagogijā

Izglītības procesā tiek veicināta krietna, godīga, patstāvīga cilvēka veidošanās, kas ietver bērna kompetenču attīstību, vērtību sistēmas un personisko tikumisko īpašību kopuma veidošanos, pienākumus, tostarp disciplīnu un paškontroli.

Z. Rubene, pētot pedagogu, filozofu, psihologu atziņas, secina, ka cilvēka rīcību sociālajā telpā nosaka divi deferencējoši parametri:

- “cilvēku resursu apjoms”, t. i., noteiktu statusu, ekonomisku, politisku, kultūras u. c. resursu kopums, kas ir cilvēka rīcībā;
- “cilvēku resursu struktūra” [5].

Tolerance kā dzīvesveids izpaužas:

- “Es” un citu izzināšana un atzīšana (pozīcija, uzskati, pasaules uztvere) – kognitīvais līmenis;
- dialoga veidošana ar citiem – konstruktīvais līmenis;
- sadarbošanās ar citiem (būt kopā ar citiem, saglabājot savu “Es”) – darbīgais līmenis;
- sadarbības rezultātu analīze – refleksīvais līmenis [6, 7].

“Es” atklājas saskarē ar citiem: nevar sevi apzināties bez “Otra”, “Cita”, ne – “Es” kontaktos ar “Otru”, mijiedarbībā veidojas priekšstats par atšķirību, ko ietver “Es” tēls. “Es” atklājas arī vienatnē, pašvērojumos, pārdomās, savas rīcības un attiecību apjēgumā. Cilvēks apjauš pats sevi, apliecina sev, ka viņš ir, ka viņš dzīvo, ir vienreizēja, ne ar vienu citu nesamaināma būtne, kas var būt citāda, nekā tā ir pašlaik. Cilvēks vienlaikus tiecas nošķirties no citiem un vienoties ar tiem [8, 9].

“Iecietības principu deklarācijā”, kas apstiprināta 1995. gada 16. novembra *UNESCO* Ģenerālajā konferencē, teikts: “Iecietība nozīmē cieņu pret mūsu pasaules bagātajām un daudzveidīgajām kultūrām, mūsu pašizteiksmes veidiem un cilvēka individualitātes izpausmes veidiem, kā arī to pieņemšanu un pareizu izpratni”. Plašākā nozīmē iecietība ir īpašība, kas pieļauj, ka citiem ir savs, atšķirīgs viedoklis, ko tie apliecina. Iecietīgs cilvēks uztver dažādas etniskās, reliģiskās, rasu u. c. piederības cilvēkus kā vienlīdzīgus. Tas prasa zināmu prāta atvērtību un saasinātu brālības izjūtu” [10].

Terminu "ieciētība" skaidro kā attieksmi pret sevi – "Es", attieksmi pret citiem – "Tu", "Viņš", "Mēs". Savukārt I. Kants ieciētību raksturo kā pienākumu audzināt godīgu cilvēku, kas izpaužas caur disciplīnu [10, 11, 12].

Morāle pasargā cilvēci no degradācijas, kur labestība veicina toleranci un ir sākumpunkts kritikai [13, 14].

Tikai tolerantās attiecībās veidojas tāda sadarbības pušu savstarpēja uzticēšanās un gatavība turpināt sadarbību, kas ir ieguvums visiem.

Tolerance – cilvēks, kurš vienlīdz draudzīgi noskaņots pret visiem bez izņēmuma, neņemot vērā rasi, ādas krāsu vai ticību [15].

Tolerance – ticība citu uzskatiem [16].

Tolerance – ieciētība pret citu uzskatiem, ticību, paražām; pieļaujamā atkāpe no normatīvajiem vidējiem izmēriem utt., īpaši pret minoritāšu grupām [17].

Tolerances jēdziena pamatā ir latīņu – indulgence, spēja pieņemt un cienīt citu cilvēku viedokli, reliģisko piederību un uzvedību. Toleranci saista ar šādām cilvēka kvalitātēm: spēja pieņemt un izdzīvot nelabvēlīgos apstākļos, nelabvēlīgā vidē, visatļautībā (angļu val. *permissiveness*) – sliekšme pieļaut izvēles un uzvedības brīvību, darbība, kurā paužam toleranci pret kaut ko, vēlme atzīt un cienīt citu pārliecību un praktisko darbību, atšķirību pieļaušana. Tas nozīmē zināmu uzvedības variantu brīvu izpaušmi noteiktu morāles robežu ietvaros. Tolerances sinonīmi ir labā griba, kas izpaužas uzvedībā un attieksmē: ļaut cilvēkiem runāt, rīkoties, ticēt pēc viņu ieskatiem, viņus nekritizējot un nenosodot [18].

1. tabula

Tolerances būtība likumdošanā uz juridisko avotu analīzes pamata
[19, 20, 21, 22, 23, 24, 25]

Latvijas Republikas Satversmes 8. nodaļa	91. p. Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēku tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas. 99. p. Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts. 114. p. Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.
UNESCO (1995)	Tolerance – ieciētība, kas nozīmē cieņu pret mūsu pasaules bagātajām un daudzveidīgajām kultūrām, mūsu pašizteiksmes veidiem un cilvēka individualitātes izpaušmes veidiem, kā arī to pieņemšanu un pareizu izpratni. Plašākā nozīmē ieciētība ir īpašība, kas pieļauj, ka citiem ir savs, no jūsējā atšķirīgs viedoklis, ko tie apliecina. Ieciētīgs cilvēks uztver dažādas etniskās, reliģiskās, rasu u. c. piederības cilvēkus kā vienlīdzīgus. Tas prasa zināmu prāta atvērtību un saasinātu brālības izjūtu.

1. tabulas turpinājums

<p>Izglītības likums</p>	<p>2. p. Mērķis ir nodrošināt katram Latvijas iedzīvotājam iespēju attīstīt savu garīgo un fizisko potenciālu, lai veidotos par patstāvīgu un attīstītu personību, demokrātiskas Latvijas valsts un sabiedrības locekli. Atbilstoši bērnu vecumam un vajadzībām tiek nodrošināta iespēja:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) iegūt zināšanas un prasmes humanitāro, sociālo, dabas un tehnisko zinību jomā; 2) iegūt zināšanas, prasmes un attieksmju pieredzi, lai piedalītos sabiedrības un valsts dzīvē; 3) tikumiskai, estētiskai, intelektuālai un fiziskai attīstībai, sekmējot zinīgas, prasmīgas un audzinātas personības veidošanos.
<p>Bērnu tiesību aizsardzības likums</p>	<p>4. p. Bērna tiesības tiek aizsargātas, lai sasniegtu šādus mērķus:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) sabiedrības interesēm atbilstošas vērtību orientācijas veidošanos un nostiprināšanos bērņā; 2) bērna orientāciju uz darbu kā vienīgo morāli atbalstāmo eksistences līdzekļu iegūšanas un labklājības avotu; 3) bērna orientāciju uz ģimeni kā sabiedrības organizācijas pamatvērtību un vienu no sabiedrības un indivīda galvenajām vērtībām; 4) bērna orientāciju uz veselīgu dzīvesveidu kā tautas izdzīvošanas objektīvu priekšnosacījumu; 5) bērna drošību, kā arī viņa veselības un dzīvības maksimālu aizsardzību, sevišķu uzmanību tam veidot publisku pasākumu vai bērniem pieejamu publisku izklaides, sporta vai atpūtas vietu apmeklēšanas, bruņotu konfliktu, ugunsgrēku vai citu ārkārtas situāciju (plūdu, vētras, paaugstināta radiācijas līmeņa u. tml.) laikā.
<p>Nacionālās identitātes, Pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012–2018. gadam</p>	<p>Sabiedrības integrācijas jomā ikviens indivīds ir brīvs un tiesīgs izvēlēties savu identitātes taktiku. Jebkura izvēle ir brīvprātīga un tiek respektēta. Latvijas valsts pienākums ir mijiedarboties un sadarboties ar visiem iedzīvotājiem neatkarīgi no viņu izvēles. Valsts pienākums ir saliedēt sabiedrību uz kopīgo vērtību pamata, veicinot šo procesu ar demokrātiskiem līdzekļiem.</p>
<p>Apvienoto Nāciju Organizācija (ANO), Eiropas padome (EP)</p>	<p>Norādīta izglītošanas būtiskā loma tolerances veicināšanā. Konteksti, kuros minēta tolerance, ir strapkultūru izglītība, pilsoniskā izglītība, iekļaujošas skolas koncepts (Latvijā attīstās nesen, Izglītības attīstības centra iniciatīva).</p>

Ministru kabineta 2012. gada 31. jūlija noteikumi Nr. 533 "Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām"	<p>Pirmsskolas izglītības satura uzdevumos noteikts:</p> <ul style="list-style-type: none">• sekmēt bērna pašapziņas veidošanos, spēju un interešu apzināšanos, jūtu un gribas attīstību;• veicināt bērna izziņas darbības un zinātkāres attīstību, nodrošinot zināšanu un prasmju apguvi;• sekmēt bērna saskarsmes un sadarbības prasmju attīstību;• sekmēt pozitīvas attieksmes veidošanos bērnam pašam pret sevi, citiem cilvēkiem, apkārtējo vidi un Latvijas valsti;• sekmēt bērna droša un veselīga dzīvesveida iemaņu attīstību.
---	---

2. tabula

Tolerances jēdziens psihologu un pedagoģu teorijās
[26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34]

Ļ. Vigotskis	Uzsvēr darbības saikni ar toleranci, citiem vārdiem, vērtē un analizē darbībā. Ne pārdomās paustu toleranci. Subjektīvā pusē darbībā pārstāv motīvi, nostādnes, mērķi, personības īpašības, vērtības; objektīvā pusē izpaužas cilvēka darbībā, uzvedībā.
A. G. Asmolovs	Vēlme un spēja veidot attiecības ar cilvēkiem, kuri atšķiras dažos aspektos. Tā ir cieņa, spēja pieņemt daudz kultūru vidi, tā ir iekšējā un ārēja harmonija.
S. Lasmane	Tolerance – mierīga līdzās pastāvēšana starp dažādībām, kas novērš reliģisku, piespiedu asimilāciju, krusta karus vai etnisko tīrīšanu. Bez tolerances (iecietības) nav domājama un īstenojama brīvība.
G. Allports	Tolerance – cilvēkmīlestības līmenī, tādējādi par tolerantu mēdz uzskatīt cilvēku, kurš vienlīdz draudzīgi noskaņots pret visiem bez izņēmuma, neņemot vērā rasi, ādas krāsu vai ticību.
A. A. Guseinovs, T. S. Kons	Tolerance – morāla, ētiska īpašība, ko raksturo attieksme pret citu cilvēku interesēm, pārliecību, uzskatiem, paradumiem un uzvedību. Tā izpaužas spējā savstarpēji saprasties un līdzīgu interešu un uzskatu saskaņošanā bez spiediena izdarīšanas, kā galvenās metodes izmantojot izskaidrošanu un pārliecināšanu.
V. P. Ratnikovs, V. F. Golubs, G. S. Lukaševa, E. V. Ostrovskis, Ž. B. Skripkina, V. V. Judins	Iecietība, uzvedība un attieksme pret tradīcijām, cilvēka domām, idejām, reliģiju. Spēja reaģēt ar labestību uz nelabvēlīgiem faktoriem.

J. Osis, L. Ose	Spēja pieņemt un izdzīvot nelabvēlīgos apstākļos, nelabvēlīgā vidē, darbība, kurā paužam toleranci pret kaut ko, vēlme atzīt un cienīt citu pārlicības un praktisko darbību. Tolerances sinonīmi ir labā griba, kas izpaužas uzvedībā un attieksmē: atļaut cilvēkam runāt, rīkoties, ticēt pēc viņu ieskatiem, viņus nekritizējot un nenosodot.
A. Pipere	Toleranci skaidro kā personības prosociālā uzvedība, kas ir labvēlīga citiem un rada pozitīvas sociālās sekas un kas var izpausties kā: pozitīva attieksme pret sev atšķirīgo un daudzveidīgo; tieksme izvairīties no dominēšanas, destruktīvas vai dialektiskas samierināšanās saskarsmē ar atšķirīgo un daudzveidīgo.
M. Čehlovs, Z. Čehlova, T. Rassolova	Spēja veidot attiecības vienam ar otru, izturēties vienam pret otru kā pret personību, redzēt cilvēkā vērtības. Uzmanība tiek vērsta uz savstarpējām bērnu attiecībām, attieksmi pret apkārtējiem.

III. Tolerance pedagogiskajā praksē

Cilvēks kopš dzimšanas ir mantojis iedzimtās īpašības – nervu darbības tipu, spējas, tomēr, katram piemīt sevis veidošanas iespējas. Katrs var sasniegt un sasniegt noteiktu pašattīstības līmeni. Audzināšanas procesā cilvēks sevi izprot kā brīvu sevis paša un pasaules dzīves veidotāju. Katra indivīda galvenais saturs ir gan savas, gan citu līdzcilvēku mijattiecības, sevis izteikšanas un apliecināšanas vajadzība.

Ministru kabineta 2016. gada 15. jūlija noteikumos Nr. 480 "Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība" tika noteikts audzināšanas mērķis nodrošināt iespēju katram bērnam kļūt par krietnu cilvēku, tikumisku, rīcībspējīgu un atbildīgu personību sabiedrībā, veicināt bērniem izpratni par vērtībām un tikumiem, sekmējot to iedzīvināšanu, bagātināt kultūrvēsturisko pieredzi .. [35].

Pedagoģiskās darbības pamats ir objektivitāte. Pirmsskolas izglītības iestādes darbības galvenie principi un uzdevumi tiek balstīti uz izglītības sistēmas pamatprincipiem – humanitāti, radošas darbības rosināšanu, individuālu pieeju, tikumiskumu, zinātniskumu, sistemātiskumu, profesionālismu un mūsdienīgumu [36, 37].

Pedagoģiskais process – process, kurā pedagoga vadībā tiek īstenoti pedagoģiskie (mācību un audzināšanas) uzdevumi, veidojot izglītotu, attīstītu bērna personību un liekot pamatus bērniem sekmīgai socializācijai un aktīvai darbībai. Tātad pedagoģiskajā procesā bez mācību procesa notiek

arī audzināšanas process. Pedagoģiskajā praksē mācību procesu un audzināšanas procesu ir grūti atdalīt vienu no otra, jo tie ir cieši saistīti [38].

Morālā jēga ir balstīta uz “sociālajiem instinktiem”, kur “morālā sirdsapziņa” liek pārdomāt savu “Es”, uzsver, ka cilvēka rakstura īpašības tādās kā “kauns, nožēla, pārmetumi” veicina “toleranci” attiecībā pret sevi, pret citiem [39, 40].

Izglītības mērķi raksturo zināšanas, prasmes un kompetences, kas bērniem ir jāapgūst, sasniedzot noteiktu vecumu vai izglītības pakāpi [41]. Izglītības programmas pārvērš šos mērķus mācību saturā, kas gandrīz vienmēr ir sakārtots mācību priekšmetos. Reizēm mācību saturā tiek norādīta mijiedarbība starp dažādiem mācību priekšmetiem, tomēr tas neparedz specifiskas darbības, lai virzītos uz holistisku skatījumu [42, 43, 44]. Izaicinājums ir organizēt izglītības programmu tā, lai demonstrētu mijiedarbību starp dažādiem mācību priekšmetiem un tēmām. Vienlaikus bērniem jāatklāj saistība starp mācību saturu un reālo dzīvi, parādot, ka mācības ir vērtīga nodarbe.

LITERATŪRAS SARAKSTS

1. Rubene, Z., Dinka, I. Postmodernā bērniņa: izaicinājumi pedagoģijas pētījumiem. *Pedagoģija un skolotāju izglītība*. 2016, 11.–22. lpp.
2. Pelša, E., Kelle, G., Vārna, B. *Tolerances trenāžieris jeb ārvalstu jaunieši starp mums*. Rīga, 2012.
3. Pipere, A., Iliško, Dz., Mičule, I. *Ilgspējīga attīstība – no zināšanām uz darbību*. DU: Akadēmiskais apgāds, 2015. 104. lpp.
4. Lasmanis, A. *Mācību retrospektīvs raksturojums un perspektīva izglītības iestādē*. [tiešsaiste]. <http://profizgl.lv/mod/book/view.php?id=517&chapterid=229>.
5. Rubene, Z., Dinka, I. Postmodernā bērniņa: izaicinājumi pedagoģijas pētījumiem. 2016, 11.–22. lpp.
6. Ose, L. *Skolotāju pedagoģiskās darbības salīdzinoša analīze latviešu un mazākumtautību sākumskolu klasēs*. Promocijas darbs. Rīga: LU, 2006.
7. Osis J., Ose, L. *Tolerance: individuālā un sociālā dimensija* 1. daļa, Rīga: Sorosa fonda Latvijā, 2006. 107. lpp.
8. Lasmane, S. Vēsturiskā atmiņa un tolerance. *Komunikācija. Kultūras un vēstures diskurss*. 2005, vol. 638, 7.–22. lpp.
9. Lasmane, S., Miltis, A., Rubenis, A. *Ētika*. Rīga: Zvaigzne, 1993. 239. lpp.
10. Rubene, Z., Dinka, I. Postmodernā bērniņa: izaicinājumi pedagoģijas pētījumiem. *Pedagoģija un skolotāju izglītība*. 2016, 11.–22. lpp.
11. Pelša, E., Kelle, G., Vārna, B. *Tolerances trenāžieris jeb ārvalstu jaunieši starp mums*. 2012, 120. lpp.
12. Osis J., Ose, L. *Tolerance: individuālā un sociālā dimensija* 1. daļa, 2006, 107. lpp.
13. Lasmane, S., Miltis, A., Rubenis, A. *Ētika*. – Zvaigzne ABC, 1995, 239. lpp.
14. *Latviešu valodas vārdnīca*. Rīga: Avots, 1987. 883. lpp.
15. Allport, G. W. *The Nature of Prejudice*. Cambridge, Massachusetts: Perseus-book. 1979. Available from: <http://www.amazon.com/Nature-Prejudice-25th-Anniversary/dp/0201001799>
16. *Latviešu valodas vārdnīca*. 2005, 883. lpp.
17. *Psiholoģijas vārdnīca* Rīga, 1999. 155. lpp.

18. Pelša, E., Kelle, G., Vārna B. *Tolerances trenāžieris jeb ārvalstu jaunietis starp mums*. 2012, 120. lpp.
19. Declaration of principles on tolerance [tiešsaiste].1995 [skatīts:05.05.2017.]. Pieejams: http://www.unesco.org/webworld/peace_library/UNESCO/HRIGHTS/124-129.HTM
20. Latvijas Republikas Satversme. [tiešsaiste]. [skatīts 13.03.2017.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=57980>
21. Izglītības likums. [tiešsaiste]. [skatīts: 12.02.2017.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=50759>
22. Bērnu tiesību aizsardzības likums. [tiešsaiste]. [skatīts: 10.02.2017.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=49096>
23. Nacionālās identitātes, Pilsoniskās sabiedrības un integrācijas Politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam. [tiešsaiste]. [skatīts: 05.02.2017.]. Pieejams: https://www.km.gov.lv/uploads/ckeditor/files/Sabiedrības_integrācija/Petījumi/Lv_Pamatnostadn.pdf
24. Apvienoto Nācijas Organizācija. [tiešsaiste]. [skatīts: 21.02.2017.]. Pieejams: <http://www.mfa.gov.lv/arpolitika/starptautiskas-organizācijas/latvija-apvienoto-naciju-organizācija>
25. 2012. gada 31. jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 533 “Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām”. [tiešsaiste]. [skatīts: 22.02.2017.]. Pieejams: <https://likumi.lv/doc.php?id=250854>
26. Pipere, A., Iliško, Dz., Mičule, I. *Ilgspējīga attīstība – no zināšanām uz darbību*. DU apgāds “Saule”, 2015, 104. lpp.
27. Valsts programma “Sabiedrības integrācija Latvijā”. [tiešsaiste]. [skatīts: 25.08.2016.]. Pieejams: www.km.gov.lv/lv/doc/nozaru/integrācija/Sabiedrības_integrācija_Latvija.pdf
28. Lasmāne, S. *Vēsturiskā atmiņa un tolerance*, LU apgāds, 2005, 7.–23. lpp.
29. Allport G. W. *The Nature of Prejudice*, 1954, p. 1.–11.
30. Асмолов, А. Г. Историческая культура и педагогика толерантности. “Мемориал”: вестник Ленинградского общества. М., 2001, vol. 24. с. 134–140.
31. Выготский, Л. С. Педагогическая психология. М., 1999., 534 с.
32. Гусейнов, А. А. Толерантность и диалогкультур. Диалогкультур и партнерств цивилизаций: IX Международные Лихачевские научные чтения, 14–15 мая 2009 г. СПб.: Изд-во СПб ГУП, 2009. с. 65–68. Pieejams: <http://guseinov.ru/publ/Tolerant.html>
33. Олпорт, Г. В. *Личность в психологии*. Санкт – Петербург, Ювента. 1998.
34. Юдин, В. В., Ратников, В. П., Скрипкина, Ж. С., Островский, Э. В., Лукашева, Г. С., Голубь, В. Ф. *Конфлиология*. Москва; ООО “Издательство Юнити-Дана”, 2001. 512. стр.
35. 2016. gada 15. jūlijā Ministru kabineta noteikumi Nr. 480 “Izglītojamo audzināšanas vadlīnijas un informācijas, mācību līdzekļu, materiālu un mācību un audzināšanas metožu izvērtēšanas kārtība”. [tiešsaiste]. [skatīts: 13.03.2017.]. Pieejams: likumi.lv/ta/id/283735-izglitotajam-audzinasanas-vadlinijas-un-informācijas-mācību-līdzekļu-materialu-un-mācību-un-audzinasanas-metozu-izvertēšanas
36. Černova, E. *Praktikums pirmsskolas sadarbības pedagogijā*. Rīga: SIA “Izglītības soļi”, 2003. 41. lpp.
37. Špona, A. *Audzinašanas process teorijā un praksē*. Rīga, RaKa, 2004.
38. Lasmānis, A. *Mācību retrospektīvs raksturojums un perspektīva izglītības iestādē*.
39. Асмолов, А. Г. Историческая культура и педагогика толерантности.
40. Юдин, В. В., Ратников, В. П., Скрипкина, Ж. С., Островский, Э. В., Лукашева Г. С., Голубь, В. Ф. *Конфлиология*. 2002, 512. стр.

41. Izglītības likums.
42. Nacionālās identitātes, Pilsoniskās sabiedrības un integrācijas Politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam.
43. Apvienoto Nāciju Organizācija.
44. Valsts programma “Sabiedrības integrācija Latvijā”.

JANA BUBOVIČA, Doctoral student of the University of Latvia Workplace: Riga Secondary School No 37, State Education Quality Service, Riga pre-school educational institution No 273.

The author’s work experience is related to pedagogic preschool unit management.

In 2017, became Advisory Center Manager of Riga pre-school education institution No 273. The daily working practices include advisory services on the issues related to the given field of education, work responsibilities include preparing different types of newsletters, ensuring familiarity with regulatory normative frameworks in the field of education, providing advice and support for pre-school education institutions managers, pre-schoolteachers, monitoring service providers, parents.

E-mail: jana.bubovica@inbox.lv

AIJA STUDENTE, Doctoral degree (2016) from Riga Teacher Training and Educational Management Academy. Jobs: Boarding School of Tilza, State Education Quality Service, Riga Teacher Training and Educational Management Academy. More than 20 years of work experience have been linked to pedagogy – teacher of the Latvian language and literature, deputy director of education.

From 2013, the author has worked in the field of education quality provision in the public service. Currently, she is a senior expert, as well as a senior lecturer in office at Riga Teacher Training and Educational Management Academy teaching the course “Educational institution legislation” for future preschool teachers.

E-mail: aijastudente@gmail.com

Jana Buboviča, Aija Studente

THE CONCEPT OF TOLERANCE IN PEDAGOGY

In the contemporary society every child has the right to equal quality education, as it is stipulated by many international and Latvian normative documents.

Teaching children of many nationalities with various cultural background at one educational institution means providing education that promotes self-esteem, awareness of other cultures, broadening their horizons and building tolerance and understanding of the similarities and differences of different cultures, characterized by various world views, values, ideals and attitudes, as well as improving communication skills between learners of different national origin belonging to different ethnic groups. In order to ensure high quality education for all, it is necessary to create an education system within which all students can fully realize their learning ability and to become socially conscious and active people on the local, national and global scale.

Tolerance is one of the conditions to ensure successful operation of pre-school education. The children, who have friendly relationships with different types of people, are tolerant. They do not distinguish between people by nationality, manners

of dress, they do not endure, but generally recognize and accept the opinions of the surrounding persons. Tolerance as a quality is complex, it should be considered in the context of empathy (the ability to empathize, to express their thoughts). A child evaluates and analyzes, the child's tolerance is manifested in actions and behavior.

Яна Бубовича, Аяя Студенте

ПОНЯТИЕ ТОЛЕРАНТНОСТИ В ПЕДАГОГИКЕ

Сегодня каждый ребенок имеет право на равное качественное образования, которое определяется многими международными и латвийскими нормативными документами. Образование детей в одном учебном заведении означает получение образования, которое способствует пониманию разнообразных культур, чтобы расширять кругозор, а также понимать и воспитать терпимость во взглядах на разные ситуации, ценности, идеалы и отношения, улучшить навыки общения между различными этническими группами и с детьми разного национального происхождения.

В целях обеспечения качественного образования для всех детей необходимо создать систему образования, в которой все дети могут в полной мере реализовать свои способности к обучению и стать социально сознательными и активными людьми.

Одно из составляющих успешной работы в учреждении детского сада – толерантность. Ребенок, который имеет дружеские отношения с окружающими людьми, – толерантен. Ребенок не сортирует людей по национальности, манере одеваться, он не терпит, а принимает и признает другое мнение окружающих и людей. Толерантность как качество является комплексным, его нужно рассматривать в контексте эмпатии (способность сопереживать, выражать свои мысли). Ребенок оценивает и анализирует, толерантность ребенка проявляется в действии и поведении.